

УПУТСТВО ЗА НЕГОВАТЕЉЕ ДЕЦЕ СА АУТИЗМОМ

У току је пандемија COVID-19, обољења које је изазвано новим корона вирусом. С обзиром на то да још увек не постоји лек, нити вакцина против ове болести, важно је да спроводимо превентивне мере. Ове мере су исте за све људе, па и за особе са аутизмом. Ипак, треба имати у виду да деца са аутизмом могу имати и неке специфичне потребе за подршком условљене потешкоћама у социјалној комуникацији, стереотипним обрасцима понашања и другим специфичностима које прате аутизам.

Деца са аутизмом могу испољити снажан отпор према променама. Затварање вртића, школа и других објеката које деца са аутизмом свакодневно посећују може да створи додатну напетост. Да би се дете са аутизмом опустило потребно је да се уведу нове дневне рутине. Сваки корак дневне рутине треба да буде предвидљив. У ту сврху користимо визуелне распореде.

Дете са аутизмом требало би упознати са начинима понашања током епидемије пре него што те информације чује из других извора. Социјалне приче су добар начин да помогнемо детету да разуме шта се дешава и шта би требало да ради. Пример социјалне приче можете преузети [овде](#).

Дајте времена детету са аутизмом да „обради“ саопштене информације. Нека деца ће имати потребу да играњем улога и сталним запиткивањем отклоне стрес изазван новонасталом ситуацијом. Може се десити да дете буде „преплављено“ оним што чује, тако да ће стереотипно постављати иста питања, иако је већ више пута чуло истоветан одговор. Ако се то догоди, уведите правило. На пример, питања о корона вирусу могу се постављати после сваког obroка пет минута. Пробајте да им одговарате на питања искрено, примерено њиховим способностима, без изазивања страха. Ван предвиђеног времена стереотипна питања игноришите. Ако дете уврсти садржаје о корона вирусу у своју игровну рутину, дозволите му да то чини. То је начин на који проживљава трауму.

Контролишите приступ садржајима на интернету који приказују катастрофичне сценарије, чак и ако је реч о фикционим садржајима.

Један од најбољих начина превенције јесте хигијена руку. Детету са аутизмом ће можда бити необично што се руке перу нешто чешће и на мало другачији начин. Оперите сами руке на начин који стручњаци препоручују и трудите се да забележите сваки корак ове активности. Направите листу свих корака и почните подучавање од првог. На налог „Опери руке“ дете би требало да пусти воду из чесме. Ако то не ради дајте му подстицај. У почетку подстицај може бити физички – ставите Вашу руку преко руке детета и заједно одвртите чесму. Трудите се да временом подстицаји буду све мањи. Ако дете покрене руку према чесми, али не пусти воду, лаганим покретом лакта усмерите га ка ручици чесме. У даљим фазама смањивања подстицаја, покажите кажипрстом на део чесме који треба да покрене. Успешно изведену активност треба наградити. Најбоље је користити социјалне награде („Одлично“, „Браво“...). Ако дете не реагује на

социјалне награде можете га поткрепити и на други начин. Трудите се да временом смањујете поткрепљење. Када дете овлада првим кораком прања руку, пређите на следећи корак који ћете савладати на исти начин као први. Када се повежу прва два корака, прелазимо на трећи итд. Пошто руке треба прати најмање 20 секунди, помозите детету да схвати који је то временски период. У ту сврху можемо да користимо пешчане сатове, ликвидне тајмере, бројање, певање или рецитовање неког стиха у одговарајућем трајању и сл.

Деци са аутизмом можете помоћи тако што ћете им показати како да перу руке пратећи своју активност речима. Ова техника зове се моделовање уживо. Ако је дете заинтересовано за видео-снимке можете им приказивати видео-материјале. Можете и сами снимити прикладан видео-материјал (видео-моделовање). Нека деца успешније уче ако гледају себе на снимку. У том случају снимите их када успешно изведу секвенце појединих активности и потом их монтирајте у јединствену целину. Затим им показујте како сама перу руке (видео-самоделовање).

Неговатељи деце са аутизмом највише могу помоћи ако сами остану здрави. Зато је важно да примењују све мере заштите. Направите листу појединаца и служби који Вам могу помоћи у случају да се разболите. Ако имате потребу за подршком у области очувања менталног здравља у условима епидемије користите отворене телефонске линије доступне на сајту [covid19.rs](https://www.covid19.rs)

Текст припремили:

Проф. др Ненад Глумбић

Доц. др Мирјана Ђорђевић

Илустрације:

Александар Лазар